

Izhaja vsako drugo soboto.
Naročnina: 5 Din četrtletno, 10 Din
polletno.

DELO

Uredništvo: Ljubljana, Šelenburgova
ulica 7/II. — Upravništvo: Ljubljana,
Prešernova ulica 54.

V revirjih TPD gladije 35.000 ljudi

RUDARSKA KRIZA.

V črnih dolinah in kotlinah, v katerih obratujejo naši premogovni rudniki, vsako spomlad divja brezposelnost in lakota z vsemi strašnimi posledicami. Rudniki ustavljajo ali omejujejo delo pod izgovorom, da so zaloge polne ali da so dobavne pogodbe z največjimi konzumenti premoga potekle in je treba pogodbe prej obnoviti, predno se more obratovanje v celem obsegu zopet pričeti. Taka pogajanja trajajo običajno po več mesecev. Glavni račun pa plača premogovno delavstvo, katero mora prazniški rok čakati, dokler lastniki rudnikov na novo ne uredijo konzuma premoga.

Ta pojav se ponavlja leto za letom, tako, da moremo govoriti o prav resni premogovni krizi, katera ni samo predhodnega značaja, ampak ima videz trajnosti. Pri tem je samo v Sloveniji prizadetih nekaj 15.000 rudarjev ali z družinami okoli 50.000 oseb. To je za naše razmere izelo visoko število, katero v našem socialnem življenju predstavlja resen pojav.

Premogovna kriza je danes dejansko vsesplošna. Konzum premoga je po vojni radi najrazličnejših okoliščin padel. Omenjamo samo velik vpliv električne energije, katera je stopila na mesto pare. V kolikor pa konzum ni padel, je porazdelitev producirane premoga premaknjena. Mnoga tržišča so za posamezne države postala zaprta, ker so jih osvojile druge države. Omeniti je tudi treba, da se je po vojni tehnično ustrojstvo produkcije premoga v značilni meri izpopolnilo in da zato posamezni rudar producira sorazmerno več, kakor je produciral pred vojno. Konzum pa ni rasel v istem razmerju.

Premogovno krizo najbolj resno občuti Anglija, kjer igra vprašanje brezposelnosti eno najvažnejših državnih notranje-političnih vprašanj. V tem znamenju se vodijo volilne borbe, v tem znamenju se menjajo vlade gospodarsko močne Anglije. Ostre premogovne krize se pojavljajo v Nemčiji in v različnih nasledstvenih državah. Le v Franciji je kriza radi ugodnih vojnih posledic zaenkrat še preprečena.

S problemom premogovne krize se je že večkrat pečal tudi Mednarodni urad dela ter razne svobodne meddržavne organizacije, tako rudarjev kakor lastnikov rudnikov.

Mi se ne moremo pečati z vprašanjem, kako odstraniti premog. krizo s staljša lastnikov rudnikov, dasi je tudi ta del vprašanja za rudarsko delavstvo velike važnosti. Eden vzrokov je brez dvoma v tem, da je cena premoga previsoka, da je dobiček delničarjev previsok. Nas zanima predvsem vprašanje, kako rudarje zaščititi za slučaj premogovnih kriz. Možno je več načinov, toda vsi načini so več ali manj nezadostni in nepopolni, bolj prehodnega značaja. Trajno vrednost more imeti le dobro organizirano in sistematično izvedeno zavarovanje za slučaj brezposelnosti. Pod tem ne razumemo samo organizacijo denarnih podpor za čas brezposelnosti, ampak v glavnem tudi vse one ukrepe, kateri naj brezposelnost preprečujejo.

Vemo, da je organizacija in izvajanje brezposelnega zavarovanja eden najtežjih problemov v socialnem zavarovanju. Težko je z matematično natančnostjo ugotoviti kvaliteto in kvantiteto rizika, kar ima za posledico težave pri ugotavljanju premij in višine dajatev. Splošno brezposelno zavarovanje za vse panoge industrije in obrti je gotovo težko izvedljivo, ako hočemo uvaževati osnovno načelo nizkih premij in razmeroma visokih dajatev. Toda v

premogovni industriji je položaj nekoliko drugačen, t. j. za uvedbo brezposelnega zavarovanja ugodnejši. Razni statistični pripomočki o produkciji in konzumu premoga nam morejo nuditi prilično zadostno zanesljivo jamstvo za izračunavanje rizika, s tem za izračunavanje premij in podpor.

Pri nas nimamo brezposelnega zavarovanja. Ako vsaj delno razumemo pomisleke proti splošni uvedbi brezposelnega zavarovanja za vse vrste industrije, ne moremo uvaževati pomislekov proti uvedbi takega zavarovanja za rudarje. Zasledovati gibanje in padanje ene same panoge industrije v današnjem času ni težko.

Kljub krizam je premogovna industrija idobro situirana, idobički so razmeroma zelo visoki. Premogovna industrija ima neki privilegirani položaj ter skoro uživa zaščito monopola. Zato finančni pomisleki uvedbe brezposelnega zavarovanja ne morejo ovirati. Treba se je samo zavedati, da je brezposelnost ravno tako narodna nesreča, kakor so to poplave ali toče.

Uvedba brezposelnega zavarovanja za rudarje je postala absolutno neodložljiva gospodarska, socialna in narodna potreba. Drugega izhoda ni. Vse drugo je samo krpanje in podpiranje taktike kapitala, kateri bedo rudarjev izigrava, da v borbi dosega večje uspehe.

POLOŽAJ V REVIRJIH

Naša rudarska industrija preživlja nenavadno ostro krizo. V mesecih februarju, marcu, aprilu in maju letošnjega leta so praznovali rudarji v rudnikih TPD povprečno po 35 šiltov. Napravili so samo 65 šiltov mesto 100. Če upoštevamo samo oba meseca najtežje krize, april in maj, so napravili le 25 šiltov mesto 50. Če računamo število v rudnikih TPD zaposlenih delavcev s 7500 in povprečen zaslužek na šilt s 50 Din, so zaslužili rudarji v celem 4-mesečnem razdobju za 13 milijonov dinarjev manj, nego običajno, to je mesto 38 milijonov dinarjev le 25 milijonov dinarjev. V obdobju zadnjih dveh mesecev pa mesto običajnih 17 milijonov le 8,5 milijonov dinarjev.

Po statistiki, sestavljeni od Delavske zbornice, je potrebna samo za prehrano rudarjev TPD mesečna svota 5,5 milijona dinarjev. Ako bi se zaslužki v vseh štirih mesecih na rudarje popolnoma enakomerno razdelili, bi bila pri takih krizah kljub silnemu padcu prehrana še vedno zagotovljena, — ne more pa bi se kriti druge potrebščine, za katere je potrebno 30—40 odstotkov celotnega zaslužka.

V zadnjih dveh mesecih pa bi že manjkalo za golo prehrano prebivalstva 2,2 milijona dinarjev. V resnici pa je zmanjkalo za hrano še več, ker so zaslužki tako neenakomerni.

Predvsem je tu rudnik Hrastnik popolnoma stal. Pri rudniku Kočevje povprečen zaslužek ne doseže niti 40 Din na šilt. Polovično praznovanje daje tu povprečen mesečni zaslužek 500 Din, kar očitno ne zadostuje za prehrano. A tudi v ostalih rudnikih je vsled izredno krivičnega meznega sistema položaj tak, da dosega delavstvo razmeroma visok povprečen zaslužek le vsled mnogo nad povprečjem stoječega zaslužka malega dela rudarjev, — medtem ko ogromna večina ne stoji bolje, kakor v Kočevju.

To je imelo v teh rudnikih za posledico, da je lahko kril en del rudarjev morkla še kako odločljivo in manj nujno potrebščino, medtem ko je nedostajalo po večini gole hrane. A že v povprečju je manjkalo zadnja dva meseca za hrano 2,5 milijona dinarjev.

Položaj bi bil postal že davno nevzdržljiv, da ni bilo nad 1,2 milijona dinarjev znašajoče podpore TPD in kreditov privatnih trgovcev in delavskih združenj.

Pred seboj imamo seznam za trgovine špecerije in moke (tu niso upoštevani mesarji, dobavitelji mleka itd.), kakeže, za koliko so poskočili v zadnjih mesecih kredit pri trgovcih v Trbovljah. Tozadevne številke so sledeče:

Dne 28. februarja 1930 so znašali rudarski dolgovi pri 23 trboveljskih trgovcih 2.082.986,61, dne 27. maja pa 3.152.265,14 Din. Ti trgovci so oddali v dobi zadnjih treh mesecev rudarjem za 1.069.287,53 Din živil na novo na kredit. V Hrastniku, kjer se je mnogo manj delalo in v Kočevju, kjer se manj zasluži, znašajo ti krediti brez dvoma več, kakor bi odgovarjalo to številčnemu razmerju med tu in tam zaposlenimi delavci, tako da se more opravičeno trditi, da je svota, za katero so morali narasti rudarski dolgovi samo pri špecerijskih trgovcih v revirjih TPD, večja nego 2 milijona Din. (Pri tem nismo računali, da so krediti tudi v rudniških konsumih sorazmerno narasli, ker se nam od strani delavstva zatrjuje, da so kreditirali ti konsumi tudi med krizo le toliko, kolikor je kdo zaslužil. (To pa se nam zdi nemogoče in neverjetno.)

Če bo sedaj, kakor se nam zatrjuje, radi zmanjšanja dobav nad 700 delavcev odpuščenih, bodo izgubili trgovci okrog eno desetino posojene svote, kar bo za bodoče krize gotovo še bolj omajalo rudarski kredit. Samo ta izguba bi se utegnila izgubiti okrog zneska 200.000 dinarjev.

Odpuščene rudarje je treba spraviti drugam na delo. Ako bi dali vsakemu rudarju, ki gre dela iskat, samo po 500 dinarjev na pot, kar pa je očitno malo, bi morali imeti za to na razpolago 350.000 dinarjev. Za vsak dan, ki ga prebijejo rudarji dalje brez zaslužka v Trbovljah, pa potrebujejo tudi sredstev za živila.

Mi smo navedli tu samo naše največje rudnike, ker so pač najvažnejši, ne da bi hoteli s tem zamolčati, da je položaj v nekaterih drugih privatnih rudnikih radi krize manj težak. Posebej moramo tu omeniti rudnika Krmelj in Leše.

Iz teh podatkov more vsak razvideti, kakšna sredstva bi bila potrebna, da se rudarje izvanjuje proti posledicam kriz, ki se v naših rudnikih s tako matematično sigurnostjo ponavljajo.

Zato bi bilo treba zbrati nad 10 milijonov dinarjev letno. Tudi zato, da bi bila zasigurana rudarjem v takih krizah zadolževanja vsaj hrana, bi bilo potrebnih več milijonov dinarjev.

Da bi mogli priskočiti na pomoč kolikaj izdatno reduciranim onim, ki se morajo izseliti in ki trpe glad, ker ne najdejo več zadostnega kredita, bi potrebovali vsaj 1 milijon dinarjev.

To so velike svote. Vendar se morajo najti. Malokatera elementarna nezdga, poplava ali toča prizadene posamezne rodbine tako težko, kakor zadeva rudarske rodbine v tem slučaju skrajšano delo in brezposelnost. Zato je tu potrebna nujna in hitra pomoč.

Osmuje naj se poseben akcijski odbor, ki naj poizkusi najti iz sredstev državnih in samoupravnih kreditov, pa tudi iz subvencij zainteresiranih podjetij sredstva za odpomoč.

KAKO OMILITI STALNE KRIZE V REVIRJIH

Predno govorimo o drugih ukrepih, naj poudarimo, da bi periodičnih kriz v tej ostrini ne bilo treba, ako bi bilo tako pri rudarskih podjetjih, kakor tudi

pri državi, ki je največji odjemalec premoga, več volje, da do takih kriz ne pride. Tudi če krize vsled elementarnih pojavov nastopijo, taka elementarna pojava sta bila do neke mere lanska izredno huda in letošnja mila zima, bi se dalo zaloge tudi na ta način zmanjšati, da bi se delalo skrajšano dalj časa po par dni v tednu. Morda bi vsled prevelike zaloge država in podjetje utrpelo kako manjšo škodo, ki bi pa zdaleka ne bila tako velika, kakor je škoda, ki jo povzroča tako ostro kriza, kakor je sedanja. Tudi ne sme ostati nepoudarjeno, da bi slične krize izdaleka ne bile tako akutne, če bi bila mezna politika TPD drugačna in ne bi imela za posledico silne — samo od slučaja odvisne razlike v zaslužkih posrednih delavcev, ki omogočajo na eni strani tudi trošenje manj nujnih potrebščin, medtem, ko na drugi strani v slučaju najmanjše krize takoj nedostaja sredstev za hrano.

Razven tega naj se poudari, da velja zakon o zbiranju prispevkov za slučaj brezposelnosti tudi za rudarje, da pa se v rudnikih ne izvaja, vsaj dovolj ostro ne zahtevajo sama rudarska oblastva.

Brez dvoma je, da pravilnik za podpiranje brezposelnosti ni ravno prikladen za omiljevanje takih in podobnih kriz. V rudnikih je treba zbrati za take krize velike svote in jih uporabljati tedaj, ko nastane potreba za to. Vendar bi bilo tudi to 360.000 Din, ki bi se zbrali po veljavnih predpisih v naših revirjih za pobijanje brezposelnosti, nekaj več kot nič. Mora pa se poudariti, da bi bilo treba zbirati za te slučaje izdatnejše svote.

V novem rudarskem zakonu je bilo to v prvotnem predlogu za ta slučaj dobro preiskrbano. V njem je bila določba, ki je vsebovala tudi rumunski rudarski zakon, po kateri naj bi bila vsa podjetja dolžna, da plačujejo za podpiranje brezposelnih vsaj 5 odstotkov svojega čistega dobička. Če se upošteva, da so v naših rudnikih čist dobički zelo veliki in da vsled racionalizacije stalno rastejo — leta 1923. so znašale delavske plače 49,5 odstotkov, leta 1924 40, leta 1925 41, leta 1926 34, leta 1927 31, leta 1928 pa 35 odstotkov, potem bi kljub navidezno visokim obremenitvam podjetja to ne bila nikaka previsoka obremenitev.

Po statističnih podatkih, ki jih je zbral Mednarodni urad dela, se jasno vidi, da se ravna višina delavskih mezd v vseh deželah po splošni višini delavskih plač, ne pa po rentabiliteti podjetja. V deželah z nizkim življenjskim standardom, je potrebno, da se zmanjšujejo prekomerni visoki dobički podjetja z visokimi javnimi dajatvami. Posebno je to potrebno pri nas, ker so podjetja v rokali inozemskih delničarjev, tako imajo prekomerne dividende za posledico prekomerne kurze akcij.

Kot minimalno predlagamo, da se odredi takoj, da se pobira od delavstva zakoniti prispevek za borzo dela, da pa se določi, da prispevek, ki ga ima dajati za borzo dela podjetje, ne bo enak prispevku delavstva (180.000 Din) ampak da bo gotov mnogokratnik tega zneska. Če imajo rudarske oblasti interes na tem, da se vrši zavarovanje delavcev posebej, bi se moglo poveriti to zavarovanje mesto borzi dela, bratovskim skladnicam ali pa kaki drugi rudarski ustanovi.

Večji prisilni prispevek, kakor ta, ki ga pobirajo borze dela, je rudarjem težko nalagati. Že sedaj se odbija rudarjem okrog 10 odstotkov od zaslužka, to je okrog 90 do 100 Din na mesec kot prispevek za bolniško, starostno zavarovanje, prispevek za Delavsko zbornico in 11. rudarsko skupino. Ta odbitek pa

se utegne še povečati, ako bo to sanacija bratovske skladnice v bodoče zahtevala.

V rudnikih se je propagiralo od strani delavskih zaupnikov že ponovno, da bi delavstvo prostovoljno pristalo na prispevek za slučaj brezposelnosti. Pokazalo pa se je, da je odpor proti takemu prispevku precej velik in da je največ kar se da doseči, odnosno kar bi mogle organizacije delavstva priporočati, da se obremenjeni delavstvo s prisilnim prispevkom enakim, kakor se plačuje za javno borzo dela.

Vsaka institucija za prostovoljno štedenje za slučaj sličnih kriz je seveda koristna. Treba pa je upoštevati, da je pri malih rudarskih zaslužkih velika umetnost štediti in dajati kaj na stran. Treba je za to silnega agitacijskega elana, kar je brez najaktivnejšega sodelovanja delavskih zaupnikov, težko izvedljivo.

Delavska zbornica se je več let bavila z načrtom, da bi se ustanovili posebni zavodi za tako štedenje. Izdelala je tozadevno več načrtov. Imamo nekaj obratov, kjer je v resnici prišlo do podpornih fondov za slične slučaje, kakor je to m. pr. v papirnici v Vevčah. Vendar se mora danes ugotoviti, da ta akcija ni rodila bogve kako velikih uspehov. Paritetni zavodi za štedenje niso imeli posebne privlačne moči ne za delodajalce in ne za delavce. Delavci in delavski zaupniki so bili mnenja, da lahko zbirajo svoje prihranke v čisto delavskih zavodih in društvih, če je popolnoma od nje odvisno, ali štedijo ali ne, in če se zbirajo prihranki za štedenje s pomočjo agitacijske sile delavskih zaupnikov samih. Delodajalci pa od svoje strani niso pokazali dovolj volje, da bi slične zavode podprli in so se izgovarjali na to, da je treba urediti zakonito zavarovanje za starost in brezposelnost in doseči tako svrhe, katerim naj bi taki zavodi služili.

Posebno nepopularno je v rudnikih geslo, naj bi se skušalo odstraniti in omiliti posledice takih kriz, ki jih delavci ne povzročajo, predvsem iz vedno nižje kvote, ki se plačujejo delavcem za delo, medtem, ko bi ostajala neokrnjena vedno rastoča kvota, ki ostaja lastnikom kapitala. Iz tega razloga gesla za ureditev tega vprašanja potom samopomoči med delavstvom niso ravno popularna. Strokovne organizacije se trudijo ta problem rešiti v kolikor je rešljiv. Potrebno pa je, da bi se skušalo zbrati za omiljenje jačjih kriz znatnejša sredstva.

Tako država, kakor pristojne občine, kakor delavski socialno-politični zavodi bi morali zbirati sredstva za ta namen. Če bi se zbrali močni banovinski fond, iz katerih bi se pomagalo, če ne drugače pa v obliki brezobrestnih posojil v slučajih, kadar nastopa vsled racionalizacije ali redukcije obratov brezposelnost v masah, eksistenčno ogroženemu delavstvu v zadostni meri, bi se izvršilo veliko delo.

BANOVINSKA POMOŽNA AKCIJA ZA BREZPOSELNE RUDARJE

V torek dne 4. t. m. ob 11. uri se je vršila na banski upravi ožja anketa, ki se je bavila s položajem v naših rudnikih. Anketo je vodil podžupan g. dr. Oton Pirkmajer. Na anketo so bili pozvani zastopniki naših socialno političnih oblasti in ustanov. Rudarsko glavarstvo je zastopal rudarski glavar Vinko Strgar, oddelek za socialno politiko in narodno zdravje banske uprave načelnik g. dr. Franc Dolšak in banski sekretar g. dr. Ivan Karlin. Delavsko zbornico tajnik Filip Uratnik in delegat zbornice Jurij Arh. Okrožni urad za zavarovanje delavcev ravnatelj dr. Joža Bohinjec, Borzo dela šef borze dela g. Franc Žužek.

Po izčrpnem posvetovanju o težkem položaju v revirjih TPD je anketa sklepala:

Da se ustanovi za dravsko banovino poseben Podporni fond za brezposelne z nalogo zbirati iz proračunov javnih in samoupravnih korporacij, pa tudi iz naklonitev drugih podpornikov sredstva, ki bodo namenjena za omiljenje sedanje in sličnih kriz v bodočnosti. Dela okrog ustanovitve te institucije se bodo čimbolj pospešila, da bo mogel pomagati podporni fond po možnosti že v sedanji krizi v naših rudnikih. Vzporedno s tem se bode delalo z vsem poudarkom na tem, da se uvede tudi za rudarje zakonito zbiranje prispevkov za slučaj brezposelnosti, bodisi da se izvede to zavarovanje v izvezi z javno borzo dela ali pa v izvezi s posebnimi rudarskimi socialnimi zavodi, prilagojeno posebnim potrebam rudarskega delavstva. Banovinski podporni fond za brezposelne bi razširil svoj delokrog tudi na druge slične slučaje obratnih kriz in z njimi povezanih pojavov brezposelnosti.

Banska uprava bo izdelala v najkrajšem času osnutek pravil za fond in bo poslala pravila v valbilom za sodelovanje vsem gospodarskim in socialno političnim korporacijam, na katerih sodelovanje more pri tej akciji računati.

VAŽNA KONFERENCA RUDARJEV V TRBOVLJAH.

Vsopričo težke križice, ki jo preživljajo naši rudarji, je Delavska zbornica sklicala za nedeljo 18. maja popoldne širšo konferenco rudarjev in njihovih organizacij v Trbovljah. Konferenca so se udeležile vse rudarske strokovne organizacije med njimi Narodno strokovna zveza, ki je poslala na konferenco poleg večjega števila rudarskih zaupnikov tudi svojega strokovnega tajnika tovariša Kravosa.

Konferenco je otvoril in vodil predsednik Delavske zbornice tov. Melhijor Čolbal, ki je pozdravil navzoče in poudaril namen konference. Poročilo o položaju rudarjev in o poteku pogajanj med državo in TPD je podal zbornični tajnik tov. Filip Uratnik. Zbornični tajnik je orisal v markantnih besedah po-

ložaj in podal sliko vseh korakov, ki jih je največja delavska institucija že podvzela v korist rudarjev. Iz njegovega poročila je bilo razvidno, da je stanje v revirjih katastrofalno. Ljudje so izstradani in dolgoviti se rapidno večajo. Vse podpore, ki so jih rudarji prejeli, pomenjajo ničesar proti bedi, ki tamkaj vlada.

V daljši debati so rudarji opisali svoj položaj in prosili za nujno odpomoč. Zastopniki strokovnih organizacij so dajali nasvete, kaj ukreniti, da se katastrofa vsaj zajezi. Vsi so bili enotnega mišljenja, da je treba tukaj večje državne pomoči, kajti sicer ni izhoda. Posamezne občine v revirjih so se že izerpale s podpiranjem rudarjev in njihovih družin, strokovne organizacije so žrtvovalle kar so mogle, ravnotako je Delavska zbornica dala vse, kar je mogla. Vsi viri so izčrpani in pomoč je ravno sedaj nujno potrebna.

Po dolgotrajnem posvetovanju se je kot prvi sklep odposlalo brzojavke pristojnim ministrom in prosilo pomoč. Ta brzojavina spomenica se glasi:

»Predstavniki vsega rudarskega delavstva, zbrani na sestanku v Trbovljah, dne 18. maja, ki ga je sklicala Delavska zbornica, prosijo nujne odpomoči, ker v revirjih TPD gladije 35.000 ljudi.«

Nadalje je bilo sklenjeno, da se odpošlje v Beograd posebna deputacija iz predstavnikov delavske zbornice in vseh strokovnih organizacij. Ta deputacija naj zainteresira vse v poštev prihajajoče kroge na veliko bedo rudarjev in zaprosi nujno pomoč.

Trboveljski župan, ki je tudi prisostvoval konferenci je podal izjavo, da je trboveljska občina storila vse potrebno, da vsaj v prvem trenutku podpre bedo rudarjev, vendar ne bo mogla veliko več pomagati, ker preko dovoljenih sredstev ne bo mogla iti. Obljubila pa je svojo pomoč pri intervencijah v Beogradu.

DRUGA RUDARSKA KONFERENCA V KOČEVJU

Ustrezajoč želji strokovnih organizacij, je Delavska zbornica sklicala tudi v Kočevju rudarsko konferenco, da se na licu mesta dobijo podatki o katastrofi, ki je zadela rudarje. Konferenca se je vršila v ponedeljek 27. maja zvečer. Konferenca so se udeležili tajnik Delavske zbornice tov. Filip Uratnik, zastopniki strokovnih organizacij, med njimi tajnik Narodne strokovne zveze in rudarji.

Slika, ki so jo delavski zastopniki dobili v Kočevju, mora pretresti vsakogar. Življenske potrebe so v Kočevju za 25 odstotkov dražje kot drugod, plače rudarjev pa za toliko nižje. K temu je prišlo še skrajšanje delovnih dni, tako da so posamezni rudarji s 6, 8 in 11 otroci dobili in dobivajo po 1,35 Din dnevno. Jokajoč so pripovedovali rudarji o svoji bedi. Že cele mesece ne

uživajo drugega kot nezabljene močnik, največkrat pa še tega ni in hodijo otroci lačni in raztrgani prosit vbogajme. Beda je v Kočevju res strašna in ukreniti bo vse potrebno, da se to bedo čimprej odpravi.

Bedi kočevskih rudarjev so se pridružile pa še šikane paznikov, ravnateljev itd. Preganjanja in šikane so na dnevni red. Kazni vzlic malemu zaslužku ne izostajajo za vsako malenkost. Ljudje so popolnoma obupani in si ne vedo pomagati. Povsodi prosijo pomoči, a ne najdejo odziva. Jokajoč so prosili navzoče delavske zastopnike, naj jih ne zapuste v teh težkih časih.

Zastopnik Delavske zbornice in navzoči strokovni tajniki so obljubili pomoč s tem, da bodo na merodajnem mestu takoj podvzeli potrebne korake in informirali tudi javnost o bedi rudarjev.

Nujen poziv!

Tovariši, tovarišice, prijatelji!

Naši tovariši rudarji so v nesreči! Stradajo in z njimi žene in nedolžni otročki. Že par mesecev delajo samo toliko, da plačujejo lahko bratovsko skladnico in druge prispevke. Za življenje jim ne preostane skoro nič. Pomislite, da zasluži v Kočevju rudar samo toliko, da pride na vsakega člana družine 1,35 dinarja dnevno. Kako naj se s tem preživi, kako obleče? Katastrofa postaja z vsakim dnem hujša, ker so tu nove redukcije. Ljudstvo je obupano in se obrača za pomoč. Pomagajte rudarjem, usmiliti se njihovih nedolžnih otročičev. Otrok ne sme trpeti gladi po krivdi ljudi, ki so brez srca. Dajmo vsaj otrokom kruha. Rešimo jih pogina!

Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze se obrača do vseh svojih združenj, do vseh odborov, članov in prijateljev z nujno prošnjo, da darujejo za rudarje in uvedejo zbirke. Ne čakajmo pomoči od onih, ki so siti, sami jim pomagajmo. Siromak najbolje pozna bedo sotrpina. Darujte, zbirajte in pošiljajte Narodno strokovni zvezi, ki bo razdelila darove med najbednejše brez ozira, če je naš ali ne. V trpljenju smo vsi enaki.

Pomagajte, da vam bo vrnjeno v nesreči! Ne odlašajte, ker dvakrat da, kdor hitro da!

Izvrševalni odbor NSZ.

R. Juvan:

Socialna politika mesta Prage.

(Nadaljevanje)

Praga izplačuje podpore nad sedem tisoč osebam. Te podpore se ne izplačujejo šablonsko, temveč so razdeljene na posamezne grane. Da se prepreči zloraba podpor, je uvedeno uradno poizvedovanje za vsak slučaj posebej. Ta posel vršijo službene osebe, predvsem ženske, poverjeniki in socialni zaupniki. Denarne podpore, posebno redne mesečne, se dovoljuje le v primeru nujne potrebe. Manj delazmožnim daje mestna občina delo, v tkzv. poslovnih kolonijah ali domače delo v zavodu. Za brezposelne je urejena velika posredovalnica za delo, v podobnem smislu kakor pri nas borza dela. Ti zavodi igrajo važno vlogo pri reguliranju na delovnem trgu. Ubožnejšim brezposelnim nudi občina brezplačno prehrano. Za ženske, ki iščejo službe, je urejeno občinsko zavetišče, v katerih imajo služkinje dobro in ceneno prehra-

no in prenočišče. S tem se jih obvaruje pohajkovanja in vseh slabih posledic velikega mesta. V zimskem času ima občina devet ogrevalnic v vseh večjih mestnih okrajih.

Ko se ugotovi, da socialno skrbstvo potom podpor za onemogle, uboge in obolele ni zadostno, se prenese za te oskrbo v zavode. Kot zavodi pridejo v poštev ubožnice, hiralnice, bolnice itd. V zavodu za onemogle je prostora za 1200 oseb. Toda število teh zavodov, je bilo nezadostno in preveč raztreseno po posameznih mestnih okrajih. Vedno bolj se je kazala potreba, vse te zavode centralizirati.

Za ta novi centralizirani zavod si je zbrala občina lep prostor v Krču, ki je obdan z gozdovi in travniki. Načrte za zavod je izdelal mladi arhitekt Bohumil Kozak. Vsa poslopja so izdelana v paviljonski obliki z mirno arhitektonsko formo. Za stavbo in za vso notranjo opremo je izdala mestna občina nad sto milijonov Kč. V tem zavodu je paviljon s posebnimi sobami za sto onemoglih za-konskih parov, dalje pet paviljonov za preskrbo ostarelih in onemoglih in štiri paviljoni za zavetišča, skupno za 2600

odraslih oseb. Paviljoni so opremljeni moderno in z vsem, kar je v takem zavodu potrebno. Vse je izvedeno praktično in ekonomično. Paviljoni so spojeni s pokritimi hodniki, imajo dovolj svetlobe in solnca, dalje solne verande, prostore za ordinacije itd. V zavodu se nahajajo dalje zavetišča za neozdravljive in epileptične otroke. Zavetišče ima ontopedično dvorano in šolo. Dalje otroško zavetišče za najmanjše otroke in se deli za dojenčke posebej, za one od 5 leta zopet posebej. Vse je urejeno s popolno zdravstveno opremo za otroško dobo. Končno je tudi zavod za oddih za šolske otroke, ki imajo šolo v prosti naravi. Vsi ti zavodi imajo večje število solčnih verand, igrišč, bazenov in sploh vsega, kar spada k napredni smeri vzgojnega in zdravstvenega skrbstva. Za celotni zavod v Krču je posebno administrativno poslopje, dalje veliko gospodarsko poslopje s kuhinjami in stranskimi prostori in končno še posebno poslopje za družabno življenje, z veliko lepo dvorano za predavanja in druge prireditve, s čitalnico, knjižnico in podobno. Zavod ima lasten vrt za kuhinjo in obširen park. Brez dvoma je, da bo

zavod vrnil dva do tri tisoč gojencem zopet njihovo zdravje in da bo starejšim nudil mir in resno skrb za jesenske dneve njihovega življenja. S tem zavodom je praška občina centralizirala vse svoje socialne zavode in odprla vrata v popolno oskrbo marsikomu, ki je doslej ni mogel biti deležen. Pokazala je, da hoče biti občina svojim najsiromašnejšim dobra mati.

To je približno celoten pregled socialnega skrbstva mesta Prage. Obstoja še več načrtov, kako izboljšati socialno skrbstvo, toda vse izboljšavanje se vrši postopoma in premišljeno. Ena izmed prvih nalog bo, izdelati načrt, kako izvesti kooperacijo glavnega socialnega skrbstva z dobroteljnimi ustanovami. Prostovoljno socialno skrbstvo je v Čehoslovaški republiki izvršilo zelo zaslužno delo. Občina se tega zaveda, zato vse privatne akcije izdatno podpira. Skrbí tudi za to, da je delovanje privatnega skrbstva organizirano in prepušča v izvrševanje nekatere lastne naloge.

Mesto Praga se razvija v vseh smereh. Zidajo se moderne zdrave šole. Ustanovljena je v novi palači javna knjižnica z dvoranami za predavanja,

Zanimivosti iz gospodarske politike

SVETOVNO GOSPODARSTVO ŠVEDSKEGA TRUSTA VŽIGALIC

Trust opravlja v 42 državah 150 tovarnih vžigalic. Poleg tega je trust lastnik ogromnih gozdnih veleposestev, iz katerih dobiva sirovine za proizvodnjo vžigalic. Vodja trusta je Ivar Kreuger, ki je eden najbogatejših ljudi na svetu. Trust je tekom desetletnega obstoja osvojil največji del svetovne proizvodnje vžigalic. Leta 1917. je znašal kapital švedskega trusta vžigalic 45 milijonov švedskih kron (1 švedska krona = okroglo 15,20 dinarjev). Takrat je obvladal predvsem le skandinavski tržišča. V zadnjih letih je finančna in produkcijska zmožnost trusta še narasla. Tovarne švedskega trusta, oziroma tovarne, katere nadzira trust, predstavljajo 80 % svetovne potrošnje vžigalic. Metode, katerih se trust poslužuje, da dobi monopol vžigalic, so različne. V manj razvitih državah, kjer še ne obstoji monopol vžigalic in kjer je produkcijska zmožnost domačih tovarnih minimalna, trust gladko zagospodari nad industrijo dotične države. V državah pa, kjer je monopol v veljavi, stopa v akcijo finančni trust. Posebno posevča finančni trust pažnjo državam, ki imajo finančne težkoče in jim nudi posojila, za katera potem zahteva monopol vžigalic. Znano je, da je lansko leto tudi naša država sklenila s švedskim trustom večje posojilo pod pogojem, da je bil državni monopol vžigalic prepuščen švedskemu trustu.

Trust je dal dosedaj posojila naslednjim državam: Franciji 75 milijonov dolarjev, Madžarski 86 mil. dolarjev, Romuniji 31,8 mil. dolarjev, Jugoslaviji 22 mil. dolarjev, Poljski 6 mil. dolarjev, Letoniji 6 mil. dolarjev, Grški 4,8 mil. dolarjev in Ekvadorju 3 mil. dolarjev.

V celem je tako dal švedski trust vžigalic raznim državam čez 10 milijard dinarjev posojil samo zato, da lahko sam vlada na svetovnem tržišču vžigalic.

NAŠA PREKOMORSKA TRGOVINA

Naša izvozna trgovina se razvija vedno bolj v pravcu prekomorske trgovine. Še leta 1925 je znašal trgovinski promet preko jadranskih pristanišč 17 in pol mil. meterskih stotov, dočim je že leta 1928 znašal 26,2 mil. meterskih stotov, ali 34 % vse naše izvozne trgovine. Najvažnejši predmeti, katere izvažamo preko morja, so les in cement. Takoj nato pa pridejo: litine, boksit, drva, cijanamid, celuloza, razno kamenje itd. Najvažnejši predmeti, katere uvaža prekomorska trgovina, pa so: premog, fosfati in mineralna olja. Preteklo leto je naša država izvažala v 40 držav, od katerih stopa na prvo mesto Italija s 45 % cel-

lokupnega izvoza, Egipt s 7,6 % izvoza, Grška z 11 % in Holandija s 5,5 % izvoza. Uvažalo se je pa k nam predvsem iz Anglije (38 %), Italije (17 %), Maroka (9,8 %) in Romunije (4,5 %). Glavno naše uvozno pristanišče je Split, za njim pa pride takoj Sušak.

KONJUNKTURA NA DELOVNEM TRGU.

Zimski čas ima za posledico, da raste število brezposelnih. Posebno sezijski delavci ostajajo brez dela. Na delovnem trgu je veliko več ponudb, kot povpraševanja po delovnih močeh. Poleg neugodnosti zimskega časa za zaposlitev delovnih moči pa na splošno ostaja tudi celo leto gotovo število delavcev brez dela, pojav, ki ga ne opažamo samo pri nas, ampak povsod po svetu. Racionalizacija v industriji, trgovini in poljedelstvu ima za posledico zmanjšanje že obstoječega kadra zaposlenih delavcev in to predvsem zato, ker se z racionalizacijo obenem ne zmanjša tudi delovni čas, kar bi bilo edino sredstvo, da se vsaj že enkrat zaposlene delovne moči, še za naprej — navzlic racionalizaciji, zaposli. Brez dvoma bo naslednja leta nastalo na delovnem trgu do gotove mere olajšanje, ker bo došel na delovni trg delavski pomlad, ki je bil rojen v vojni dobi, ko je bilo število rojstev veliko manjše, kot pa v normalnih, mirnih letih. Vendar se pa od tega olajšanja pritoka novih delovnih sil ne moremo preveč obetati, ker bo v istem času gotovo zopet napredovala racionalizacija, ki bo izločila nove kadre delovnih moči. Osnova za rešitev vprašanja brezposelnosti še naprej ostaja ista kot doslej, to je znatna omejitev delovnega časa.

ZANIMIVI PODATKI UDELEŽBE DELAVSTVA NA ČISTEM DOBIČKU.

Angleško ministrstvo dela je zbralo statistično gradivo o udeležbi delavstva na čistem dobičku v l. 1928. Vseh podjetij, v katerih je bil uveden sistem udeležbe na dobičku, je bilo 471 s 515.000 delavci, od katerih pa je bilo na dobičku udeleženi le 251.000 oseb. Povprečni letni znesek iz čiste dobička je za delavca znašal 8 libersterlingov in 17,5 šilingov, kar pomeni zvišanje mezd za 4,4 %.

Od podjetij je pripadalo zadrugam 163 podjetij z 29.000 delavci, ostalo je pripadalo drugim podjetjem. Udeležba na dobičku je bila v glavnem odvisna od starosti in od dobe zaposlitve v podjetju. Izračunanje dela na dobičku je bilo zelo različno. Marsikje je odstotek udeležbe avtomatično prilagojen višini dividende, katere se izplača akcionarjem.

mora pomagati trajno in ne samo trenutno. Preventivno skrbstvo ni važno samo iz moralnega razloga, temveč tudi iz materialnega. One, ki jih podpiramo, moramo dvigati in jih jačati, ne pa poniževati in žaliti. Spravljati nevarne ljudi v odvisnost je neodpustljiv greh. Socialno skrbstvo ne sme biti mrzlo, ne sme prihajati le iz razuma, temveč iz srca. Oni, ki jim pomagamo, morajo občutiti, da to radi storimo, da je njihova bol naša bol. Socialno delo zahteva sodelovanje vseh dobrih ljudi. Ako bomo delali tako, bo svet boljši od današnjega. Potem ne bo toliko bede, boleti in solza. Izginila bo mržnja, nastopila pa bo sreča in ljubezen med ljudmi. Ni v redu, da so eni bolni vsled pomanjkanja, drugi pa vsled prenasičenosti. Socialno skrbstvo se mora vršiti po načrtu in ne samo slučajno, zato moramo poznati potrebe, da izdelamo sistematični program. Ta program pa moramo spopolnjevati korak za korakom, postopoma in ne nasilno. Z malimi sredstvi se lahko dosežejo veliki uspehi. Cilj je velik, vreden našega dela in življenja.

Konec.

Gospodarska kriza in delovne razmere

Delodajalci utemeljujejo potrebo, da se socialna zakonodaja poslabša, češ da je gospodarstvo v krizi in da se morajo zato zmanjšati socialna bremena in podaljšati delovni čas.

Poglejmo, kako je z gospodarsko krizo, da vidimo, ali ta izadeva vse družabne sloje enako, in posebno, ako zadeva tiste, ki zahtevajo, da se delovni čas podaljša za dve brezplačni uri celo v industriji.

Kriza kmetijstva in nje posledice.

Po objavljenih službenih statističnih podatkih smo preračunali vse vrste dohodkov kmetijstva in izračunali letni dohodek kmeta v naši državi:

Leta 1923. 4350,30. l. 1924. 4806 Din. l. 1925. 4239 Din. l. 1926. 3518. l. 1927. 3231 Din. l. 1928. 3414 Din.

Iz teh števil se vidi, kako padajo dohodki kmetijstva. Obenem se pa vidi, kako so ti dohodki majhni. Ko so od zneska odbijejo javna bremena in najpotrebnejši znesek za prehrano, ostane prav malo za pokritje drugih potreb. Ker predstavlja kmečki stan 80 % našega naroda, je jasno, da je laka majhna rentabilnost kmečkega dela vzrok gospodarske krize.

Dohodek, ki smo ga izračunali, je povprečni dohodek. V resnici je ta še mnogo manjši pri malih kmetih, posebno v gorskih krajih, ki so jih slabe letine in splošno padanje cene kmetijskih pridelkov popolnoma ugonobile.

Iz takega stanja kmetijstva so nastale sledeče posledice:

1. Zmanjšanje nakupa mestnega blaga, vsled česar so pritegnjeni v krizo tudi oni deli mestne obrti in male trgovine, ki so vasi najbližji.

2. Velik pritek delovnih sil z vasi v mesta, vsled česar je mezda nekvalificiranih delavcev padla od povprečno 35 na 15 do 18 dinarjev dnevno.

3. Kmetijstvo čimdalje manj navezuje naraščaj na kmetijska dela, vsled česar je nastal ogromen dotok otrok z vasi v šole in obrtna podjetja v mestih, tovarne, trgovine in rudnike. Splošna posledica tega je, da se polavlja v mestih čimdalje večja množica nezaposlenih, posebno pa mladih delavcev in nameščencev, da ni več nikake gospodarske borbe, da trajno padajo mezde in zaslužki, s tem pa konsumno-kupna moč vasi in mest, kar zopet zadeva en del obrti in trgovine.

Velik napredek industrije.

Ni pa tako z velikim kapitalom. Bančni kapital n. pr. v resnici ne kaže velikega razmaha, a zaslužki trajno in gotovo svojih 300 milijonov dinarjev letno in neprestano drži visoko obrestno mero. Industrija je med tem v absolutnem razvoju. Ona stoji pod varstvom visokih carin. Izkoristila je krizo malih kmetov, delavcev in oslabilenih obrtnikov na ta način, da je dobila cenejše delovne sile. Žal ni objavljenih službenih podatkov o razvoju industrije, a podatki, ki nam jih daje g. Milivoj Savić, načelnik ministrstva trgovine in industrije, v osmem delu svoje knjige »naša industrija, obrt, trgovina in kmetijstvo«, kažejo sledeče:

Poleg nebroj manjših industrijskih podjetij in povečanih vseh obstoječih industrijskih podjetij v državi so bile postavljene v razdobja 1919—1928 sledeče tovarne: 57 tekstilnih, 6 za alkohol in kvas, 2 pivovarni, 10 tovarni bonbonov, čokolade in prepečenca, 5 za suho testo, 14 milani, 5 oljaren, 15 strojaren, 6 čevljarjen, 17 kemičnih, 6 polištenih, 3 za kavčuk, 6 mlinov, 3 luščilnice riža, 3 konzervne, 4 za brikete, 3 papirnice, 1 sladkovarna, 10 strugarske, 1 oblačilna, 6 za vagoni, 5 livaren, 1 za aeroplanske

* Odstotek je sporen: če odštejemo malogruntarje, kočarje in osobenjke na kmetih, ki se od svojega in najetega polja ne morejo preživljati, ne da bi hodili še v dnino drugam, in jih prištejemo delavstvu, je delavski stan pač najštevilnejši v našem narodu. — Uredn.

motorje, 4 za aeroplane, 1 za draguljarstvo, 3 tovarne za puške in municijo, 14 za železne izdelke, 4 steklarne za porcelansko blago in 8 za barve in lake.

To se vidi tudi iz števila zaposlenih delavcev po podatkih zavarovalnih zavodov. Povprečno letno število delavcev je sledeče:

Leta 1923. delavcev 354.257. l. 1924. 459.312. l. 1925. 470.491. l. 1926. 473.506. l. 1927. 508.172. l. 1928. 565.796.

Industrija dela z velikimi dobički. V »Narodnem blagostanju« so objavljene bilance za l. 1928. 43 industrijskih podjetij. Vsa ta podjetja so imela osnovnega kapitala skupno 838 milijonov in 500 tisoč dinarjev. S tem kapitalom so v letu l. 1928. zaslužili bruto 462.621.806,36 ali 76,6 %. Ker so odpisali 70.520.351,30 dinarjev ali 8,41 %, so izkazali kot čisti dobiček 155.897.058,10 ali 18,59 %. Kdo more po teh številkah trditi, da se nahaja v krizi industrija, ki dela s 76 % bruto dobičkom?

Največ naših industrijskih podjetij dela s popolnoma zastarelimi stroji, ki so bili v inozemstvu že spravljani iz tovarn in so bili izelo poceni kupljeni, ali jili je pa enostavno kako inozemsko podjetje preneslo v našo državo, ker se dá tu rentabilneje delati, ker se zastarelost strojev nadomesti z visoko carinsko zaščito in izredno nizkimi delavskimi plačami. In poleg tega je stalno rastla storitev vsakega posameznega delavca. Najlepši primer za to je rudarstvo.

Silni napredek rudarstva.

Poglejmo, kakšno je stanje rudarstva v Srbiji po službenih podatkih Generalne direkcije rud. Ako se stanje l. 1919. označi s 100, tedaj se je razvoj gibal sledeče

	število	mezde
1. produkcija vrednost delavcev delavcev		
1920	364,53	379,40
1921	473,45	719,15
1922	639,17	1464,30
1923	834,50	2472,40
1924	819,57	2287,60
1925	1134,60	2116,10
1926	1094,40	2484,50
1927	1222,70	2816,50
1928	1487,90	3564,90

Iz teh števil se vidi, da je produkcija narasla za 14krat, njena vrednost je narasla za 35krat, število delavcev se je povečalo za 5krat a plače za 8krat. Torej so lastniki rudnikov zaslužili pri vsakem delavcu 4krat več v letu 1928. kakor v l. 1919. Po računu generalne direkcije rud je udeležba delavcev na dobičku, ako se računa stanje l. 1919. kot 100 — sledeča: 1920 = 59,93, 1921 = 36,11, 1922 = 23,18, 1923 = 20,29, 1924 = 23,69, 1925 = 22,59, 1926 = 24, 1927 = 25,20, 1928 = 22,81.

Kakor se vidi, udeležba delavcev na dobičku vedno bolj pada. Lastnik rudnika plača danes petkrat manj na delavske mezde, kakor je plačal sorazmerno svojemu dobičku l. 1919. To pomeni naravnost fantastični porastek bogastva. Ista slika se dobi, ako se vzamejo podatki iz vse države. V vsej državi je zrasla produkcija za 2,5krat, vrednost proizvodnje 16krat, število delavcev 1,5krat, a delavske plače 2,5krat. Na ta način bi se dalo obračunati posamezne vrste industrije, posebno piva, sladkornja, čevljev, tekstilnih in kemičnih izdelkov, vžigalic in povsod bi se pokazal isti proces, da se vrši ogromno bogatenje kapitalistov na račun stalnega večanja storitev posameznih delavcev.

Ti gospodje torej nimajo nikake pravice govoriti o krizi in zahtevati zmanjšanje onega dela mezd, ki jih izplačujejo delavcem v obliki doneskov za delavsko zavarovanje.

Zahteve delodajalcev — gospodarska katastrofa.

Zamislimo se v položaj, v katerem se nahajajo stotisoči nezaposlenih delavcev. Imamo malo število borz dela in delavci, posebno kvalificirani se jim gotovo ne prijavljajo (vsaj polnoštevilno

ne), ker so brez vsake moči. Pa vendar se jih je prijavilo, kakor pričča izkaz borz dela z l. 1929. 188.233, a od teh je moglo dobiti delo le 41.617, ali vsega 22% prijavljenih, okrog 150.000 pa dela ni dobilo.

Kaj bi pomenilo za naše gospodarstvo zmanjšanje mezd, ki se plačujejo sedaj v obliki zavarovanja in kaj bi pomenil dve brezplačni delovni uri?

1. Še večje zmanjšanje kupne moči — mestne in deželske mase in s tem poslabšanje položaja milijonov delavcev in manjših obrtnikov mesta in vasi.

2. Povečanje mase nezaposlenih z vsemi nesrečami, ki izvirajo odtod.

3. Še večja bremena za občine in državo za pomirjenje nezadovoljnih.

4. Novo povečanje nezasuženega dobička v rokah malega števila kapitalistov.

Za zdrav gospodarski napredek je najvažnejša stvar varovanje in jačanje kupne moči široke mase. Rešitev gospodarske krize v naši državi gre preko podviga dohodkov kmetijstva in preko

podviga dohodkov delavca in malega človeka v mestu.

Ko je bil pred dvema mesecema v Ameriki velik borzijski krah in je nastopila nevarnost, da se znižajo delavske meze, je poklical predsednik republike Hoover 20 šefov največjih industrijskih organizacij in 20 predstavnikov delavskih sindikatov na razgovor, na katerem se je sklenilo, da se nikakor ne smejo zmanjšati delavske meze, ker ta pot ne vodi do rešitve te gospodarske krize, temveč do nje zaostritve.

Nakupno moč mase je treba dvigniti, ako se hoče, da produkcija raste. Zmanjšati nakupno moč mase se pravi sekati vejo, na kateri gospodarstvo sloni.

In ravno radi ozdravljenja gospodarske krize se ne sme iti po poti, po kateri so šle delodajalske korporacije.

Njihovi predlogi zadovoljujejo samo interese male skupine ljudi, a stoje v nasprotju s splošnimi interesi in potrebami razvoja skupnega narodnega gospodarstva.

Dr. Ž. Topalović

centralni tajnik del. zbornice.

Narodno-strokovna zveza

ALI MISLITE, DA BO POMAGALO.

Te dni sem bil v razgovoru z delavcem, ki mi je na dolgo in široko pripovedoval o trpljenju delavstva in o bedi, ki vlada v kraju, kjer je nastanjen. Povedal mi je, kako jih lastnik podjetja sili delati po 10 in več ur, ne da bi jim plačal za to kako odškodnino. Povedal je tudi, da ima kot dober delavec samo 2.25 Din na uro. Povedal tudi, da je oženjen in ima tri otroke in da si ne zna pomagati, ker je vsak dan hujše.

Pustil sem ga, da se je zgovoril in ga potem povprašal, če je že sam poskušal, da si izboljša svoje mizerno stanje. Debelo me je pogledal in stavil vprašanje, kako naj bi si sam pomagal. Pa sem mu lepo obrazložil, da sam sebi pomaga najboljšje in najlažje tako, če pridobi vse svoje tovariše, da pristopijo v organizacijo, ki jih bo vzela v zaščito. Še debelejšje me je pogledal in vprašal: ali mislite, da bo pomagalo?

Možu sem potem povedal par primerov, kako se da po strokovni organizaciji izboljšati položaj delavstva. Povedal sem mu, koliko gorja bi bilo delavstvu prihranjenega, če bi bilo organizirano in bi organizacije bile močne. Našel sem mu mnogo slučajev, kako si je delavstvo opomoglo s tem, da se je organiziralo in uredilo potem razmere v tovarni. Mnogo, mnogo sem mu pripovedoval o koristi strokovne organizacije. Mož je pazljivo poslušal, parkrat zmajal z glavo in se zamislil. Videti je bilo, da je mož dostopen pametni besedi in da je sam uverjen v moč organizacije. Naenkrat mi pa pravi: »Ja, veste, saj bi se vsi organizirali, ampak samo tega se bojim, kaj bojo ravnatelj rekli, ki so tako hudi in nas bojo še bolj zmerjali in šikanirali.« Tudi to sem mu povedal, da podjetniki in njihovi ravnatelji ne gledajo sicer radi organiziranega delavstva, četudi bi ravno od takega delavstva imeli večjo korist, da pa ga morajo gledati, če ni v tovarni divjakov in so vsi organizirani.

Mož je še vedno zmajeval z glavo in ponovno stavil vprašanje: »Ja, ali bo res pomagalo?«

Pomagalo, pomagalo bo, dragi tovariš, ne samo tebi, vsemu delavstvu bo pomagalo, če boste enkrat nehali biti mrtvi stroji v rokah izkoriščevalcev, temveč se boste zavedali, da ste ljudje, ljudje iz mesa in krvi. Pomagalo bo tebi in vsem, če ne hodite posamezno in nezlomljivo falango, ki ne bo poznala zaprek. Pomagano bo tebi in vsem tvojim sotrpnikom, če se poslužite pravice, ki vam jo daje sam zakon s tem, da priznava vaše strokovne organizacije, v katerih se zbirate radi zaščitite svojih pravic.

Tovariš dragi, ne sprašuj, če bo pomagano. Žival, ki je v nevarnosti, si ne stavlja vprašanj, ali bo ali ne bo pomagalo. Zagradi za prvo bilko in se skuša rešiti. Žival pa nima pameti, vsaj take ne kot človek. Ti tovariš pa sprašuješ, ali bo ali ne bo pomagalo in to sprašuješ takrat, ko imaš pred seboj že celo zgodovino o uspehih organizacij. Sprašuješ takrat, ko vidiš moč organizacije na nešteti primerih, ko si je delavstvo znalo pridobiti boljše košček kruha in odpraviti marsikako zlo iz tovarne. Ne vprašuj, tovariš, če bo pomagalo, prepričan bodi ti in vsi oni, ki stojite izven naših vrst, da bo pomagalo.

Pomagalo bo tebi in tisočim sotrpnikom, ako se nam pridružite in vstopite v naše vrste. Pristopite vsi neorganizirani v strokovne organizacije, ojačajte naše pozicije in prepričani bodite v sigurnem uspehu.

Izkušen delavec.

NAŠI PODPORNİ ČLANI.

Izvrševalni odbor NSZ je po sklepu upravnega odbora izdal lične bloke za nabiranje podpornih članov, ki plačajo organizaciji 30 dinarjev letno, dobivajo zato brezplačno list in s tem podprejo naš pokret. Podružnicam smo že razposlali bloke in jih prosimo, naj gredo na delo. Pomislijo naj, da je dober list najboljša orožje v delavskih rokah. Zato bodi sveta dolžnost slehernega izmed nas, da nabere kar največ mogoče podpornih članov. Potrkajte povsod in prosite za pomoč. Naša organizacija in z njo naš list mora dobiti podpornike, ki naj nam v pokretu pomagajo. Premnogo je naših prijateljev, ki bodo radi postali podporniki. Obiščite jih in naprosite, naj nas podprejo.

Podružnice, ki rabijo še več blokov, naj to sporoče tajništvu. Pri vsakem obračunu naj se obračunajo tudi članski listki podpornih članov.

PRIPRAVLJAJTE SE ZA KONGRES.

Do kongresa ni mnogo časa. Trije meseci bodo pretekli naenkrat in kongres bo tu. Zato moramo že sedaj misliti na kongres. Že sedaj se moramo zanj pripraviti pri vseh podružnicah. Odbori naj v smislu danih navodil uvedejo zbirke in zbirajo prijave za kongres. Vsaka podružnica naj skrbi, da pošlje na kongres kar največ mogoče svojih ljudi. Članstvo je vsak dan opozarjati na kongres in ga navajati k študiju. Vzlic veliki mizeriji si bo marsikdo lahko prištedil par desetih dinarjev, da pohiti v Maribor. Tri mesece nič alkohola in tobaka, pa gremo lahko vsi do bratov v Maribor. In to lahko žrtvujemo za tak pokret kot je naš. Nič stradanja, nič pomanjkanja radi tega, samo neumno strast kaje-

nja in razvado pitja odpravimo za tri mesece, pa bo za kongres in še kaj drugega. Tovariši, pripravljajte se za kongres!

MARIBOR.

Tukajšnja podružnica z vsemi svojimi odseki se že pridno pripravlja na kongresne dni, ki bodo 7. in 8. septembra. Podružnični odbor ima redne seje, na katerih se vršijo vse predpriprave za kongres. Odseki, ki so za to priliko že ustanovljeni, so na delu in zato smo prepričani, da bo kongres v vsakem oziru uspel. Tudi članstvo se pri podružnici moči, ker je narodno delavstvo vendar enkrat sprevidelo, da brez organizacije ne gre. — Podružnica je pred kratkim priredila članski izlet v Pesnico, ki je prav dobro uspel. Minulo nedeljo smo bili pa v Radvanju, kjer smo prišli v stik z našim delavstvom. Na programu imamo še več izletov, ker pridemo na ta način v dotiko s prijatelji našega pokreta, s katerimi se pogovorimo in jih pridobivamo za organizacijo. Morda bi kazalo, da tudi druge podružnice delajo po našem vzgledu. Ven v prirodo in med prijatelje. Pogovorimo se med seboj in se spoznajmo, potem bomo lažje sodelovali in delali v skupni organizaciji.

LITIJA.

Dragi tovariš urednik! Prav iz srca si nam vzel besede, ki si jih napisal v zadnji številki. Res je, da smo tudi tukaj enkrat okusili šibo božjio za našo malomarnost. Dokler nam je šlo dobro, se nismo zavedali, kaj je za nas organizacija. Sedaj smo šele uvideli, da smo tepeni po svoji krivdi. Pa nismo vsi taki. Nekaj nas je, ki redno izvršujemo svojo dolžnost do organizacije, pa smo vžlic temu tepeni, ker ne pomenjamo ničesar proti masi divjakov, ki jih še udarec ni zmudril. Zmudrili se bodo morda takrat, ko bodo na cesti in brez kruha. Takrat bo organizacija zopet dobra in bo morda zopet priskočila na pomoč. Že sedaj me nekateri sprašujejo, če bi se dalo organizirati in če bo organizacija pomagala. Zase vem, da mi bo, kako bo z drugimi, bi jim moral pa ti povedati, tovariš urednik. Posebno nove-

ga sedaj ni pri nas. Čujemo pa, da nas bo zopet nekaj odfrčalo in tudi nekaj se šušlja o znižanju mezd. To bo šele hud udarec, ki ga bomo vsi čutili. Morda bodo šele potem nekateri videli, kaj se pravi obrniti hrbet organizaciji. Drugega ti nimam povedati. Zdrav! y. — Naj ti kar tukaj odgovorim, da boš znal odgovoriti drugim. Organizacija bo poznala v nesreči samo one, ki so ji ostali zvesti. Tako organizirati bi se znal vsakdo, da ne prispeva organizaciji ničesar, ko pa je potreba, se obrne na njo in zahteva denar! Kaj naj potem rečejo oni, ki redno vplačujejo svoje prispevke? Ali naj damo onim, ki niso nič prispevali, podpore in naj nam zmanjka takrat, ko bodo pravi članj v potrebi? Menda ne bo tega ničče zahteval. Li veš ono pesem o trotu, ki je ob lepem vremenu samo prepeval in skakal in ni na slabe čase mislil. Ko so slabi časi nastopili, pa je moledoval pri onih, ki niso poznali samo igre in petja, nego tudi skrb za bodočnost. In pognali so ga in se mu rogali, naj tudi sedaj poje in pleše, da si prežene težke skrbi. Tako povejte organiziranci vsem onim, ki ne mislijo na bodoče dni.

ŠT. PAVEL.

Pri nas s strahom gledamo v bodočnost. Dan za dnem se slišijo glasovi, da bodo tudi nas zadele redukcije in da pride tudi nad nas najhujše. Vsi to vemo, pa živimo tako brezbržno in samo čakamo, kaj bo. Nič ne pomislimo na obrambo, nič se ne pripravljamo. Naša podružnica samotari s par člani, večina jih je, ki so postali divjaki. Vse te, ki tako brezbržno živijo, vprašamo, če mislijo kaj na prihodnje dni. Če mislijo kaj na bližajočo se katastrofo? Zganite se vsaj ob dvanaesti uri in vstopite v organizacijo. Pomislite na one čase nazaj, ko smo močno organizirani lahko stopili v obrambo svojih pravic. Pomislite na bedo, ki vlada drugod. Ne čakajte, da pride nesreča že v hišo, prej se pripravite za njo. Odbor podružnice bo v kratkem sklical sestanek, na katerem se bo delavstvu poročalo o vseh tekočih delavskih vprašanjih. Delavstvo tkalnice že sedaj opozarjamo na ta sestanek in prosimo polnoštevilne udeležbe.

Po svetu

130.000 ŽRTEV SPALNE BOLEZNI

Angleški listi poročajo, da je posebna francoska komisija pred kratkim obiskala bivšo nemško, sedaj francosko kolonijo Kamerun in ugotovila, da je od tamošnjih 800.000 prebivalcev celih 130 tisoč oseb bolnih na spalne bolezni! V teku petih let bo teh 130.000 oseb podleglo strašnemu zlu, ki ga, kakor znano, povzroča kužni p.k muhe ce-ce. Angleški list zavoljo teh razmer zelo napada francosko kolonialno upravo in ji očita nemarnost in nesposobnost glede pobijanja te bolezni. Ko so bili še Nemci gospodarji Kameruna, pravi angleški tisk, se bolezen ni mogla širiti, ker so jo uspešno lečili s svojim lečilom germaninom. Treba bi bilo, da bi pritegnili Nemce k sodelovanju v boju proti njej, k sodelovanju s francosko mandatno upravo. Tako vsaj trdijo angleški časniki — ki pa gotovo ne pišejo tako zgolj iz človekoljubnosti.

LJUDSTVA IN NJHOVI GENIJI

Neki Američan meni, da je odkril znanstveno natančno metodo za ugotovitev naravne nadarjenosti vseh ljudstev. Jemlje število splošno koristnih izumov v razmerju s številom članov vsakega posameznega ljudstva. Na ta način je dobil zvitorepec n. pr. sledeče »indekse genialnosti«: za Švico 930, za Švedsko 299, Nemčijo 271, Dansko 236, Norveško 229, Francosko in Angleško 188, Belgijo 180, Zedinjene države 140, Češkoslovaško 108, Madžarsko 68, Ita-

lijo 42, Finsko 40, Rusijo 0.9 in Indijo 0.5. Samo tega se menda Američan ne zaveda čisto dobro, da pridejo mali narodi potem sistemu kaj kmalu do večjih indeksov nego veliki (Belgijci so po njegovem n. pr. 360 krat bolj razbojiti nego Indijci!). In kaj razume on pod besedo »splošno koristen izum«?

METODA, KI JE NEKAJ VREDNA

V Avstriji so otvorili te dni prvo zdravilišče za naravno lečenje. Otvoritvi je prisostvoval cel kup znamenitih pristašev takšne vrste zdravljenja, ki so ga proslavljali z navdušenimi govori. Samo eden se je oprostil, da ne more prisostvovati, in sicer dr. Pachner, izumitelj zdravilne metode, ki pravi, da se izpostavlja vsak dan hladu in prehladu, če hočeš, da te — ne bo prehlad nikoli mučil. Dr. Pachner pa je ostal ta dan doma, ker se je bil slučajno preveč — prehladil...

KNJIŽNICE NAJ PLAČUJEJO ODŠKODNINO PISATELJEM

Skandinavski, t. j. norveški, švedski in danski pisatelji, so imeli v Oslu zborovanje, na katerem so med drugim zahtevali, da jim morajo knjižnice plačevati po pet šrov za vsako izposojeno knjigo. To zahtevo bodo skandinavske vlade bržkone uzakonile. Kakor znano zahtevajo pisatelji to odškodnino zaradi tega, ker je izposojanje knjig baje ovira za večjo razprodajo knjig.

Zahtevajte „DELO“ v vsakem javnem lokalu!